

Gyvenimas Orangutanų Karantino ir Reabilitacijos Centre

Iš pat ryto atėjau pas Rocky, jauną patinėlį, gyvenantį vieną. Problema – kitų orangutanų dominavimas, dėl ko Rockis jaučia stresą ir atsisako valgyti. Šiandien jis atrodo žvalesnis ir panašu, kad dar labiau pralinksėjo, kai leidau jam pažaisti su savo foto aparato krepšiu. Kiek susidomėjimo! Iš pradžių nedrąsiai pakrapštinėjo, pabandė paliesti lūpomis, pauostė, o vėliau įsidrąsino ir bandė atidaryti. Būtų vyresnis ir turėtų patirties, manau, būtų lengvai atidares. Mane ypatingai žavi orangutanų smalsumas ir detalumas. Smalsumas mąstymo įrodymas, o orangutanams jo tikrai netrūksta. Kad ir susidomėjimas laikrodžiu ir atidus sekundinės rodyklės sekimas akimis. Atrodo, kad skaičiuoja laiką, kiek ilgai reikės gyventi narve.

Čia, Orangutanų Karantino ir Reabilitacijos Centre, gyvena 330 orangutanų. Priklausomai nuo amžiaus ir svorio, visi jie suskirstyti į atskiras grupes ir gyvena skirtingose stovyklose. Į Reabilitacijos Centrą patenka dažniausiai konfiskuoti, nelegaliai kaip naminiai gyvūnai laikyti orangutanai. Visi naujai atvykę gyvūnai karantinuojami, atliekama detali medicininė apžiūra, suteikiama reikiama pagalba ir, praėjus karantino laikui, sprendžiama kurioje stovykloje orangutaną gyvens.

Šiuo metu Centre dirba 130 darbuotojų, iš kurių dauguma gyvūnų prižiūrėtojai ir du veterinarijos gydytojai. Stebiuosi, kaip galima viską suspėti. Pirmasis dienos darbas orangutanų maitinimas. Priklausomai nuo sezono, orangutanams duodami skirtingi vaisiai. Stengiamasi kiekvieną dieną juos duoti kuo įvairesnius, nes laukinėje gamtoje orangutanų racionas pasižymi didele įvairove. Vėliau, narvų valymas, orangutanų maudymas ir kita rutina priklausomai nuo to, kurioje stovykloje dirbama.

Pats linksmiausias, bet tuo pačiu ir pats sunkiausias darbas – mažiausių orangutanų prižiūrėtojoms. Atrodo, maži ir dar prastos koordinacijos, bet kokie aktyvūs. Šioje stovykloje pats jauniausias narys, vos 7 mėnesių, bet kiek jėgų reikalauja jį išmaudyti, išdžiovinti ir pakeisti sauskelnes! O kur dar verkšlenimas prašant pieno ir tas nuolatinis mėginimas užsikarti ant nugaros bei tvirtai įsikibti. Kiekvieną kartą, kai ateinu jų aplankyti, užtrunku ilgiau negu planuotai. Visada koks vienas bando užsilipti, įsikabina į plaukus, marškinėlius, o tada jau nebepaleidžia. Laukinėje gamtoje, vaikai orangutanai nuo savo motinų neatsiplėšia iki metų laiko, ir tik vėliau jie po truputį pradeda atsitraukti nedideliems atstumams, o laikui bėgant - vis ilgesniam laikui. Orangutanų vaikystė trunka labai ilgai. Savarankiškai orangutanai gali išgyventi maždaug nuo 7 - 8 metų amžiaus, bet iki tol, jie turi išmokti, kokius vaisius galima valgyti, kada ir kur jie noksta, kas apskritai valgoma, o kas ne, be to, gyvenimui aukštai viršūnėse reikalingi laipiojimo medžiais įgūdžiai ir tvirtumas. Nenuostabu, kad stovyklos darbuotojos jiems svarbiausios pasaulyje ir kad dieną naktį mažyliai reikalauja jų dėmesio.

Patys mažiausieji sveria apie 2-2,5 kilogramus. Kai jie sustiprėja, perkeliama į namelius, kur gyvena kartu su kitais orangutanais. O čia jau tikras darželis! Kai tik kas nors eina pro šalį – išlenda daugybė rankų, kojų, bandančių pagriebti už visko, kas tik įmanoma. Marškinėliai, krepšys, kelnės, kepurės, laistymo žarna, viskas tinka, kad tik būtų ką atpėšti, paragauti ar įsitempti į vidų tolesniam apžiūrėjimui. Čia niekada negali būti tikras ir niekada nežinai, iš kurios pusės busi apčiupinėtas. Visa laimė, kad jie kiekvieną dieną išeina į mišką. Kelios

valandos intensyvių žaidimų ir pamokų vidurdienio saulėje išvargina, tad po pietų ir po didelio kiekio šilto pieno, stovykloje ramu - orangutanai miega.

Visiems be išimties orangutanams įdomiausia dienos dalis išėjimas į mišką. Priklausomai nuo amžiaus ir sugebėjimų, orangutanai eina į skirtingas žaidimų vietas. Karantino ir Reabilitacijos Centrai priklauso 80 ha ploto, iš kurio 40 ha sudaro miškas, tad orangutanai turi visas galimybes mokytis ir stiprėti. Kiekvieną kartą jie yra lydimi prižiūrėtojų, nes pasitaiko atvejų, kad didžiausios neklaužados nuklysta per toli arba slapčiomis bando „pabėgti“. Vienas, kokių 5-6 metų amžiaus, grįžęs į stovyklą, bandė vogčia suvalgyti visiems skirtą pietų porciją. O kiek prieštaravimų buvo, kai buvo vedamas atgal į mišką!

Dar vienas išbandymas prižiūrėtojams - „nukelt“ orangutaną iš medžio, jeigu atėjus laikui grįžti į stovyklą jis arba ji prieštarauja. Čia ir gelbėja savanorių sukonstruoti takai, kurie palengvina prižiūrėtojams darbą. Brendant klampynėmis bandyti pasivyti medžiais laisvai keliaujantį orangutaną romantikos nedaug.

Kartais, po intensyvios dienos miške, kai kurie orangutanai maloniau keliauja prižiūrėtojams ant nugarų, ypatingai jaunesni. Kai užsikaria 10-12 kilogramų orangutanas, tai jį nešti dar galima, bet kai tai padaryti bando sveriantis 15-20 kilogramų ar daugiau, kelias į stovyklą tampa tikru iššūkiu, ypatingai po visos dienos praleistos 30-35 laipsnių karštyje. Todėl su vyresniais orangutanais dirba dažniausiai vyrai, tai tuo pačiu ir saugumo sumetimais, ir dėl to, kad natūraliai, orangutanai vengia patinų, o šiuo atveju vyrų, todėl lengviau palaikyti tvarką.

Nors dar liko keletas savaitių, jau žinau, ko pasiilgsiu labiausiai – orangutanų, tų naivių iš buteliuko, geriančių mažylių, ir gekonų, bėgiojančių mano kambario sienomis. Dėl visko, ką čia pamačiau ir sužinojau, buvo verta nukeliauti pusė pasaulio ir verta sugrįžti atgal.

Gyvenimas egzotinėje šalyje, prisilietimas prie pirmykštės laukinės gamtos ir šių nuostabių gyvūnų, priverčia atsikratyti mums, vakariečiams, būdingo stereotipinio mąstymo ir galų gale supranti, kad ne tu ir ne tavo komfortas yra svarbiausi pasaulyje.

Orangutanai man, kaip ir daugeliui atvykstančių tiek savanorių, tiek lankytojų, sužadina stiprų norą jiems padėti, kovoti dėl jų išlikimo, o prof. B. Galdikas pasiaukojimas ir darbas suteikia vilties, kad vieną dieną jie visi gyvens pilnavertį gyvenimą savo natūralioje aplinkoje, drėgnuosiuose atogrąžų miškuose.